

Rozprawa na stopień doktora nauk medycznych i nauk o zdrowiu

w dyscyplinie Nauki o Zdrowiu

Promotor: prof. dr hab. n. med. Alina Borkowska

Tytuł: Zaburzenia fluencji słownej u osób z dysfunkcjami poznawczymi w ujęciu neuropsychologicznym i lingwistycznym.

Doktorant: Monika Betyna

STRESZCZENIE

Celem pracy była analiza wyników testów fluencji słownej (fonologicznej i kategoryalnej) u osób z zaburzeniami funkcji w kontekście analizy korpusowej według Narodowego Korpusu Języka Polskiego. Przeanalizowano dane archiwalne 279 osób, 177 kobiet i 102 mężczyzn, z zaburzeniami poznawczymi, w wieku 50-91 (średnia u 72,00 + 10,47) lat. Wykorzystano wyniki testu fluencji słownej fonologicznej (test literowy) i kategoryalnej (kategorie „zwierzęta” i „przedmioty ostre”) oraz wyniki testu przesiewowego dla otępienia MMSE. Zastosowano metodę lingwistycznej analizy korpusowej polegającej na automatycznej ekscerpacji słów z testu fluencji werbalnej i pogrupowaniu ich pod względem częstotliwości występowania w języku polskim. W analizie statystycznej wykorzystano testy nieparametryczne, do porównań wyników pomiędzy dwiema grupami test U-Manna Whitneya, w analizie korelacji test R-Spearmana, w ocenie zgodności wewnętrznej stosowanych narzędzi obliczano wskaźnik alpha-Cronbacha i analizę czynnikową składowych głównych. W analizie predykcji wykorzystano test ANOVA.

Większe nasilenie zaburzeń fluencji słownej fonologicznej i kategoryalnej wiązało się z wyższym nasileniem zaburzeń poznawczych w MMSE i dłuższym czasem trwania zaburzeń poznawczych. Zidentyfikowano krytyczne punkty czasowe związane z nasileniem się zaburzeń fluencji słownej. Analiza predykcji wykazała, że na podstawie wyników testu MMSE można przewidywać pogorszenie sprawności fluencji słownej. Wraz z postępującym osłabieniem fluencji słownej w grupie osób z zaburzeniami poznawczymi najbardziej trwałe są słowa najczęściej występujące w Korpusie Języka Polskiego.

Najbardziej czułym testem w zakresie nieprawidłowo włączanych słów jest test fluencji fonologicznej, szczególnie w grupie kobiet. Dłuższy czas zaburzeń poznawczych wiązał się z większym ubytkiem generacji słów najczęściej występujących w języku polskim. Testy fluencji słownej i MMSE mają wysoką zgodność wewnętrzną, co wskazuje na ich podobny mechanizm etiologiczny oraz wysoką przydatność w badaniach grupy osób starszych z zaburzeniami poznawczymi.

Betyna Nowicka